

Miten käyttää koulutus käsikirjaa ja verkkokurssia – Suuntaviivat

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

UNIVERSITY OF TARTU
Johan Skytte Institute of
Political Studies

Sisälllys

Hankkeesta	3
Mitä on ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta?	4
Verkkokurssista	5
<i>Opintopolut.....</i>	<i>5</i>
Ammattilaisille	6
Vapaaehtoisille.....	7
Ikääntyneille.....	7
Miten verkkokurssia voidaan käyttää?	7
<i>Käyttö itsenäisenä oppimateriaalina</i>	<i>7</i>
<i>Käyttö erillisinä osioina.....</i>	<i>8</i>
<i>Käyttö osana henkilöstön koulutusta</i>	<i>8</i>
Miten toteuttaa koulutus?	9

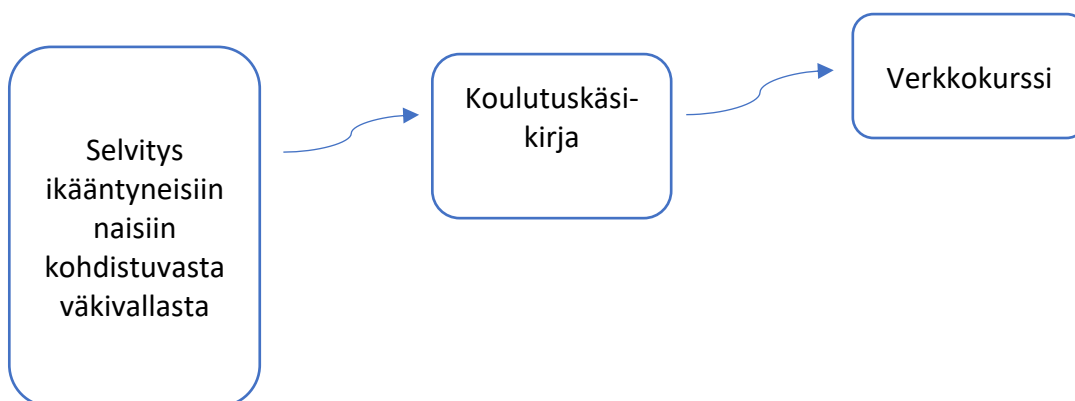
Hankkeesta

Ikääntyneet ihmiset voivat joutua hoidon laiminlyönnin sekä fyysisen, seksuaalisen, henkisen, taloudellisen ja rakenteellisen väkivallan kohteeksi. Väkivaltaa voivat harjoittaa puoliso/kumppani, aikuiset lapset, lapsenlapset, muut sukulaiset tai ikääntyneen hoitajat. Siksi on erittäin tärkeää keskustella suoraan ja aktiivisesti palvelutalojen sekä ikääntyneiden itsensä kanssa miten tunnistaa ja tukea ikääntyneitä väkivallan uhreja.

Erasmus+ TISOVA -hanke aloitettiin 2017 tämän asian esiin tuomiseksi. TISOVA (Koulutus ikääntyneiden väkivallan uhrien tunnistamiseksi ja tukemiseksi) on tarkoitettu kumppanimaiden kouluttajien ja palvelutalojen yhteistyön kehittämiseksi (Viro, Itävalta, Kreikka ja Suomi), jotta niissä voidaan ehkäistä mitä tahansa väkivallan muotoa, erityisesti ikääntyneisiin naisiin kohdistuvaa. Hankkeen tavoitteena on sopivan ja tarkoituksenmukaisen tiedon jakaminen ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta tuottamalla koulutus- ja verkkomateriaaleja ammattilaisille, vapaaehtoisille ja ikääntyneille ja että he voivat tarjota apua ikääntyneille uhreille.

Hankkeessa tehtiin selvitys ikääntyneisiin naisiin kohdistuvasta väkivallasta ymmärtääksemme paremmin heidän kokemuksiaan. Selvityksen perusteella kehitimme **koulutuskäsikirjan**, joka on tarkoitettu ikääntyneiden kanssa työskenteleville ammattilaisille, vapaaehtoisille ja ikääntyneille itselleen. Koulutusohjelma on suunniteltu opettajille ja kouluttajille, jotta he voivat kouluttaa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä sekä miten vastata iäkkäiden uhrien tarpeisiin ja tukea heitä. Myöhemmin käsikirjasta kehitettiin erillinen **verkkokurssi**, joka tarjoaa teoreettisen tiedon lisäksi käytännön tietoa ja neuvoja ikääntyneiden voimaantumisen tukemisesta.

Seuraavassa kuviossa on kuvattu hankkeen vaiheet ja tuotokset ja tuotosten rakentuminen kuhunkin vaiheeseen:

Tämä julkaisu antaa suuntaviivoja, miten käyttää koulutuskäsikirjaa ja verkkokurssia ja miten yhdistää ne toisiinsa koulutuksessa.

Löydät enemmän tietoa hankkeesta, sen tavoitteista ja kumppaniryhmästä hankkeen verkkosivulta.

Mitä on ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta?

Ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta on globaali ilmiö, joka jää usein huomiotta. Tilastot ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan yleisyydestä ovat puutteellisia ja aliraportoituja, sillä aihe nähdään yleisesti tabuna. Ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan yleisyys vaihtelee tilastojen mukaan maailmanlaajuisesti 1 - 35% välillä. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan noin yksi kuudesta yli 60-vuotiaasta henkilöstä on kokenut jonkin muotoista väkivaltaa yhteisössään viimeisen vuoden aikana. WHO kuitenkin olettaa, että nämä luvut kattavat vain vähemmistön tapauksista, ja jotkut asiantuntijat uskovat ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan olevan jopa 80% aliraportoitua.

Action on Elder Abuse – järjestö on julkaissut ehkä yleisimmin käytetyn määritelmän ikääntyneisiin kohdistuvasta väkivallasta (1995):

“Yksittäinen tai toistuva teko tai tekemättä jättäminen, joka tapahtuu luottamuksellisessa suhteessa ja joka tuottaa ikääntyneelle vahinkoa tai kärsimystä.”¹

Vaikka suurin osa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tutkimuksesta painottuu yli 65 vuotiaisiin henkilöihin, käsitettä ”ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta” voidaan soveltaa myös 50 vuotta täyttäneisiin henkilöihin. Useista syistä johtuen uskomme, että on oleellista huomioida ”nuoremmat” ikääntyneet. Palveluihin hakeutuneiden 50-65 vuotiaiden väkivallan uhrien määrä on yleisesti ottaen vähäinen. Lisäksi tähän ikäryhmään kuuluvat henkilöt käyttävät harvoin ikääntyneille tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Tästä seuraa tiedon puute tämän ikäryhmän tarpeista, koska he jäävät nuorempien uhrien ja 65 vuotta täyttäneiden uhrien välimaastoon. Tarkoituksemme on lisätä tietoa tästä ikäryhmästä ja laajentaa käsitettä ”ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta”.

Ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta voidaan jakaa seuraaviin muotoihin:

Fyysinen väkivalta – toiminta, jolla aiheutetaan ikääntyneelle kipua tai vammoja, fyysistä pakottamista, fyysistä tai lääkkeillä aiheutettua rajoittamista

Henkinen väkivalta – henkisen ahdistuksen aiheuttaminen ikääntyneelle

Taloudellinen väkivalta – laitton tai sopimaton ikääntyneen rahavarojen tai omaisuuden hyväksikäyttö

Seksuaalinen väkivalta – mikä tahansa seksuaalinen teko, joka ei perustu yhteisymmärrykseen

Rakenteellinen väkivalta – toistuva tai päivittäinen väkivalta, joka tapahtuu laitospäristössä hoitohenkilöstön tekemänä

Hoidon laiminlyönti – hoitosuhteessa hoitovelvoitteesta kieltäytyminen tai sen laiminlyönti

¹ Action on Elder Abuse (n.d.). What is elder abuse? Available at: <https://www.elderabuse.org.uk/Pages/Category/what-is-it>.

Jokaisella väkivallan muodolla on omat merkkinsä ja seurauksensa. Jos haluat oppia lisää, voit lukea hankkeen verkkosivulta [TISOVAN koulutuskäsikirjan](#) luvut 1-3.

Verkkokurssista

Koulutuskäsikirjan pohjalta kehitettiin [verkkokurssi](#). Se seuraa käsikirjan rakennetta ja on tarkoitettu samoille käsikirjan kolmelle kohderyhmälle. Verkkokurssi on vapaasti käytettävissä verkossa englanniksi, saksaksi, kreikaksi, suomeksi ja viroksi. Voit käydä sitä läpi omassa tahdissasi [WAVEn verkkosivulta](#).

Verkkokurssin teoreettinen osa esitetään videoluentoina. Ne ovat opetuksen ammattilaisten ja väkivalta-alan asiantuntijoiden esittämiä. Yksi luennoitsija on **Pille Tsopp-Pagan**, Tarton naisten turvakodin johtaja ja "Women Against Violence Europe" -verkoston varapuheenjohtaja. Muita ovat **Mari Tikerpuu**, joka johtaa Viron sosiaalivakuutuslautakunnan auttavaa puhelinta ja erityinen luennoitsijamme on **Marina Kaljurand**. Hän on tunnettu julkisuuden henkilö Virossa ja laajemminkin. Hän edustaa Viroa Euroopan unionin parlamentissa ja on naisten oikeuksien puolesta puhuja.

Koulutus on suunniteltu vuorovaikutteiseksi. Se tarkoittaa sitä, että osallistujat voivat osallistua erilaisiin harjoituksiin videoluentojen jälkeen. Koulutus sisältää myös rooliharjoituksia, joissa [LendTeatterin](#) ammattinäyttelijät esittävät erilaisia väkivaltatilanteita. Rooliharjoitukset havainnollistavat erityisiä ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tilanteita, jotka joskus jäävät huomaamatta yhteiskunnassa.

Verkkokurssin sisältö:

Videoluennot

Vuorovaikutteiset harjoitukset

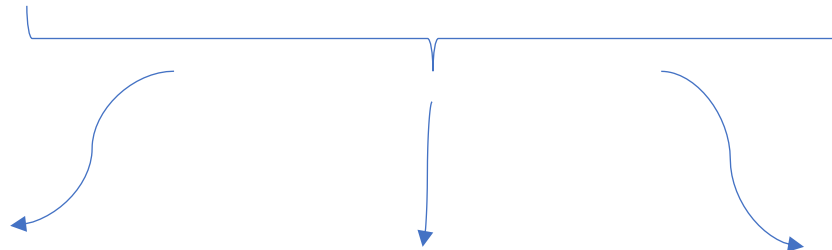
Rooliharjoitukset

Opintopolut

Verkkokurssi on jaettu kolmeen erilliseen opintopolkuun: ammattilaisille, vapaaehtoisille ja ikääntyneille. Jokainen opintopolku sisältää **videoluentoja ja harjoituksia**, jotka on suunniteltu yksilöllisesti jokaiselle ryhmälle. Jokainen opintopolku sisältää yleiset teoreettiset perusteet. Niissä selitetään ikääntyviin kohdistuvan väkivallan keskeiset aiheet, kuten määritelmät, käsitteet ja väkivallan muodot. Perusteissa myös esitellään, miten ikääntyviin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusloukkaus ja miten yleistä se on Euroopassa. Lisäksi selitetään ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan ja hoidon laiminlyönnin merkit, seuraukset, piirteet ja riskitekijät ammattilaisten ja vapaaehtoisten tukemiseksi, jotta he voivat tunnistaa väkivaltaa ja laiminlyöntiä.

I. Teoreettiset perusteet

- määritelmät & käsitteet;
- ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan esiintyvyys;
- muodot (ja merkit);
- ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tilanteita;
- riskitekijät & suojaavat tekijät;
- väkivallan seuraukset;
- mitä ovat ihmisoikeudet kansainvälisellä & Euroopan tasolla.

II. Ammattilaisten opintopolku

- ikääntyneiden reaktiot heihin kohdistuvaan väkivaltaan;
- muistisairauksista & dementiaoireista kärsivien henkilöiden tukeminen;
- empatian kehittäminen;
- menetelmät väkivallan tunnistamiseen & seulontavälineet;
- miten toimia ja mitä kysyä selviteltäessä väkivaltaa;
- ammattilaisten roolit & vastuut;
- väkivaltaan puuttumisen & voimaantumisen tukemisen periaatteet, muutokseen motivointi;
- turvasuunnittelu.

II. Vapaaehtoisten opintopolku

- vapaaehtoisten roolit & vastuut;
- vapaaehtoistyön periaatteet;
- vapaaehtoisten oikeudet;
- Mitä tehdä ja mitä ei kannata tehdä, kun ikääntynyt kertoo väkivallasta.

II. Ikääntyneiden opintopolku

- ikääntyminen tämän päivän yhteiskunnassa;
- ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta
- ihmisoikeusloukkauksena;
- miten voit suojella itseäsi väkivallalta & kaltoinkohtelulta.

Ammattilaisille

Ammattilaisten opintopolku luotaa syvältä käytännön näkökohtia. Tämä osio sisältää oleellista tietoa ikääntyneiden kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Ammattilaiset voivat oppia ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisen menetelmiä, väkivaltaan puuttumisen ja ikääntyneiden voimaantumisen tukemisen periaatteita, turvasuunnittelua sekä ammattilaisten myötätuntouupumiseen ja työuupumukseen liittyviä asioita.

Vapaaehtoisille

Tämä osio tukee ikääntyneiden kanssa työskenteleviä vapaaehtoisia ymmärtämään roolinsa ja vastuunsa. Osiossa esitellään vapaaehtoistyön periaatteita, vapaaehtoisten oikeuksia ja tarvittavia vuorovaikutustaitoja, luottamuksellisuutta sekä muita tukemisen välineitä ikääntyneen kertoessa väkivallasta.

Ikääntyneille

Tämä osio selittää ikä- ja sukupuolisyrynnän käsitteitä ymmärrettävällä tavalla sekä miten ne vaikuttavat ikäihmisten elämään. Pää tavoite on tukea ikäihmisten voimaantumista ja antaa tietoa ihmisoikeuksista. Osio selittää, miksi ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta on vakava ihmisoikeusloukkaus ja miten suojella itseään väkivallalta ja kaltoinkohtelulta.

Ikääntyneiden opintopolku on suppein kolmesta osiosta. Sen tarkoitus on lisätä sen toteuttamiskelpoisuutta, jotta ikääntyneet voivat seurata informaatiota ja materiaalia. Kieli on myös käytännönläheistä, yritimme välttää vaikeasti ymmärrettäviä teoreettisia ilmauksia ja käsitteitä. Opintopolku sisältää lyhyen videoluennon (20 min). Se selittää, miksi ikääntyneisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusloukkaus ja miten suojella itseään väkivallalta ja kaltoinkohtelulta. Myös ammattilaisten opintopolun teoreettisen osion luentovideoita voi käyttää ikääntyneiden koulutuksessa. Teoreettisen tiedon jälkeen ikääntyneet voivat oppia ja saada tietoa aiheesta enemmän videoiden rooliharjoitusten välityksellä.

Miten verkkokurssia voidaan käyttää?

Verkkokurssia voidaan käyttää monin eri tavoin, joita esitellään seuraavaksi. Kaikki osiot (videoluennot, rooliharjoitukset, kysely- ja palautelomakkeet, testit ja harjoitukset, lukemismateriaali ja käsikirja) ovat vapaasti ladattavissa [TISOVA nettisivulta](#).

Käyttö itsenäisenä oppimateriaalina

Jos haluat ammattilaisena täydentää joiltakin osin tietämystäsi ikääntyviin kohdistuvasta väkivallasta, verkkokurssimme soveltuu erinomaisesti tähän tarkoitukseen. Voit opiskella milloin vain ja omaan tahtiisi. Kurssissa ei ole takarajoja muistettavaksi tai mitään aikamääriä, milloin materiaali on käytettävissä. Voit aloittaa nyt, käyttää aikaa niin paljon kuin tarvitset ja lopettaa silloin kun haluat.

Kurssimme on suunniteltu erityisesti itseopiskeluun. Esimerkiksi kaikkiin harjoituksiin tulee automaattisesti arviointi, joten sinun ei tarvitse odottaa palautetta.

Voit jakaa ja suositella kurssia työtovereillesi, organisaatiosi vapaaehtoisille tai ikääntyneille. Verkkokurssin osoitelinkki on kaikille sama. Kurssin osioissa liikkuminen on käyttäjäystävällistä auttaen sinua etenemään mieluisiasi opintopolkuja. Jos olet ensin aloittanut opiskelemaan yhtä kolmesta opintopolusta, voit myöhemmin palata sen alkuun tai valita kiinnostuksesi mukaan muille kohderyhmille suunnitellun materiaalin. Kurssin aloittamisen ja suorittamisen määrässä ei ole mitään rajoituksia.

Käyttö erillisinä osioina

Voit valita kurssista ainoastaan erityisiä osioita sen sijaan, että kävisit läpi koko kurssin. Voit esimerkiksi ladata ikääntyneiden videoluennon ja esittää sen organisaatiosi ikääntyneille asiakkaille. Video on lyhyt, helposti käytettävissä ja heitä voimaannuttava. Voit esittää sen vanhemillesi, sukulaisillesi tai ikääntyneille ystävillesi. Jos tiedät jonkun ikääntyneen, joka ehkä hyötyisi siitä, voit esittää sen hänelle.

Jos organisaatiossasi on vapaaehtoisia, he voisivat hyötyä eniten erillisestä ikääntyviin kohdistuvan väkivallan osiosta. Vapaaehtoisten videoluentoja voidaan käyttää myös erillisinä osioina. Niiden avulla voit esitellä sinun organisaatioosi sopivat osat.

Voit myös käyttää rooliharjoituksia esitelläksesi erilaisia tapauksia työtovereillesi ja käydä keskustelua, miten tällaiset tapaukset voitaisiin selvittää ja miten tilanteissa voitaisiin auttaa. Voit ihan vapaasti myös valita erillisiä videoluentoja. Kaikki videoluennot ja rooliharjoitukset ovat tekstitettyinä verkkosivullamme ja YouTube kanavalla.

Käyttö osana henkilöstön koulutusta

Jos mielestäsi ikääntyviin kohdistuvan väkivallan koulutus on tarpeellinen organisaatiosi henkilöstölle, suosittelemme TISOVA -hankkeen koko materiaalin käyttämistä. Koulutus käsikirja on ammatillinen väline, jossa on oppimateriaalisuositukset kullekin kohderyhmälle. Se tarjoaa harjoituksia ja opetusmetodeja, joita voidaan käyttää ryhmille tai yksilöille. Käsikirjan harjoitukset ovat pilotoituja TISOVA -hankkeen maissa (Suomi, Viro ja Kreikka).

Suositlemme, että käytät verkkokurssia osana henkilöstökoulutusta. Voit esimerkiksi ehdottaa osallistujille, että he käyvät läpi ensin teoreettiset videoluennot omaan tahtiin ennen koulutusta. Tämä vapauttaisi koulutusaikaa käytännön harjoituksille. Voit myös tehdä alkuarvioinnin nettikyselylomakkeilla, joilla voidaan saada arvokasta tietoa kohderyhmäsi tiedoista ja tarpeista ennen koulutusta. Tämä auttaa sinua sovittamaan koulutuksen heidän erityisiin tarpeisiinsa.

Alla oleva taulukko esittää mitkä verkkokurssin videoluennot ja käsikirjan kappaleet liittyvät yhteen. Voit käyttää käsikirjan materiaalia oheislukemisena jokaisen videoluennon jälkeen. Taulukko esittää myös aiheisiin liittyvät harjoitukset, jotka löytyvät käsikirjasta.

<i>Verkkokurssin videoluento</i>	<i>Käsikirjan kappale</i>	<i>Harjoitukset</i>
Teoreettinen osio		
I. Määritelmät & Väkivallan muodot	1, 2	1.1, 1.2
II. Riskitekijät & Seuraukset	3, 4	1.4, 1.5
III. Kansainväliset asiakirjat	5, 6, 9	1.3
Ammattilaisten opintopolku		
IV. Väkivallan tunnistaminen	7	2.2
V. Työskentely ikääntyneiden uhrien kanssa	8	2.3 – 2.7
VI. Ammatilliset haasteet	11	2.8
Vapaaehtoisten opintopolku		
IV. Vapaaehtoisten rooli	12, 13	3.1, 3.2
Ikääntyneiden opintopolku		
IV. Ikääntyminen tämän päivän yhteiskunnassa	14 – 16	4.1 – 4.7

Miten toteuttaa koulutus?

Tämä osa suuntaviivoja antaa joitakin käytännön ohjeita ja suosituksia kouluttajille. Löydät yksityiskohtaisempaa tietoa [käsikirjan](#) esipuheesta.

Opettajien ja kouluttajien on tärkeää muistaa, että jotkut osallistujat saattavat olla itse **väkivallan uhreja** – tai **väkivallan tekijöitä**. Siksi koulutuksessa käytettävän kielenkäytön tulee olla kunnioittavaa ja ei-tuomitsevaa; kuitenkin on otettava selkeä kannanotto väkivaltaa vastaan. Osallistujat voivat haluta jakaa omia kokemuksiaan joko koulutuksen aikana ryhmässä tai sen jälkeen opettajan/kouluttajan kanssa. Sen vuoksi pitäisi aina jättää jonkun verran aikaa koulutuksen lopussa näille keskusteluille.

Eri ihmisillä on erilaiset oppimistavat, siksi **on hyvä yhdistää erilaisia koulutus- ja opetusmetodeja**, kuten luentoja, videoita ja kirjallista materiaalia. Kuitenkin tehokas koulutus mahdollistaa oppimisen tekemisen kautta. Tämä tarkoittaa harjoitusten ja muiden aktiviteettien yhdistämistä luentoihin, kuten ryhmätyötä, rooliharjoituksia ja sosiodraamaa. Voit valita koulutuskäsikirjan valikoimasta niitä.

Koulutuksen alussa on hyvä antaa yleiskatsaus sen sisällöstä. Se auttaa osallistujia saamaan yleiskuvan koulutuskokonaisuudesta. Huomion ja kiinnostuksen herättämiseksi voi olla hyödyllistä aloittaa koulutus testillä (esimerkiksi harjoitus 1.1 tai 1.2) tai aiheeseen liittyvällä videolla.

Turvallisen ilmapiirin luomiseksi **on tärkeää sopia koulutuksen alussa joistakin siihen liittyvistä säännöistä**. Näitä sääntöjä tulisi jokaisen osallistujan noudattaa. Säännöt auttavat luomaan suotuisan tilan keskustelulle ja mahdolliselle henkilökohtaisten asioiden jakamiselle. Voit keskustella ryhmän kanssa millaisia sääntöjä he haluaisivat, jotta jokainen tuntee olonsa turvalliseksi. Säännöt voivat esimerkiksi olla seuraavia:

- luottamuksellisuus: mistä tahansa keskustellaankin tai tehdään huomioita koulutuksen aikana ei kerrota eteenpäin muualla ("se mitä sanot tässä huoneessa, pysyy tässä huoneessa");
- kunnioitus: ryhmän jäseniä kuunnellaan ilman keskeytyksiä, puheenvuoroja kunnioitetaan, puhutaan ilman tuomitsevuutta tai antamalla neuvoja;
- jokainen saa valita mitä haluavat jakaa ryhmässä – myös hiljaa olemista tulisi kunnioittaa;
- ryhmässä ei käytetä loukkaavaa puhetta; ei esimerkiksi nimittelyä;
- aikataulun noudattaminen: koulutus alkaa ja loppuu sovittuna aikana.²

Koulutuksen lopussa on tärkeää saada palautetta sen parantamiseksi. Oppimisen tulosten arvioimiseksi arviointilomakkeet voidaan suunnitella koulutuksen alussa asetettujen tavoitteiden mukaan. Nimetön palaute monivalintalomakkeilla tai avoimilla kysymyksillä voi antaa arvokasta tietoa seuraavia koulutuksia varten.

Koulutuksen toteuttaminen alkaa osallistujien koulutustarpeiden ymmärtämisellä. **Ammattilaisten koulutusta varten** on tarpeellista tietää heidän ammatillinen taustansa ja kokeneisuutensa alalla. Tätä voidaan arvioida esimerkiksi alkukyselyllä. Tärkeä lähtökohta on myös ymmärtää, millaisia organisaation tavoitteita tulisi henkilöstön koulutuksella saavuttaa. Tämä voi olla yksi selkeä koulutuksen painopiste.

Vapaaehtoisten koulutusta varten on tärkeää tietää millaista työtä he tekevät, keitä ovat heidän tukemansa asiakkaat ja millaisia tarpeita heillä on. Tätä voidaan selvittää koulutuksen alkukyselyllä.

Ikääntyneiden koulutusta varten on tarpeellista muistaa, että monet heistä toimivat omaishoitajina. Heillä on erityisiä tarpeita liittyen heidän työhönsä. Ikääntyneillä saattaa olla myös esimerkiksi muistiin, kuuloon tai näkökykyyn liittyviä tarpeita. Osallistujien lukumäärä ryhmässä tulee suhteuttaa koulutustilaan ja osallistujien erityistarpeisiin. Ikääntyneet, erityisesti pienemmissä ryhmissä, saattavat hyötyä enemmän ryhmäkeskusteluista kuin luentotyypillisistä esityksistä. Hyvä käytäntö on myös antaa heille kirjallista materiaalia kotiin vietäväksi. Yritä saada koulutukseen myös päättäjiä – se osoittaa, että viranomaiset ottavat heidät vakavasti.

Kun suunnittelet ikääntyneiden koulutusta, ota huomioon:

- Saavutettavuus: joillakin osallistujilla voi olla liikkumisen tai huonokuntoisuuden vuoksi vaikea tulla koulutustilaan – valitse tila, johon voivat saapua myös erityistarpeita omaavat henkilöt;

² J. Hightower and M. Smith (2005). Developing Support Groups for Older Abused Women. A Resource Manual. Vancouver Foundation.

- Koulutustila: sen tulee olla fyysisesti ja henkisesti turvallinen ja hyvinvointia edistävä. Sopivia paikkoja ovat paikalliset ja yleisön käytössä olevat tilat, jotka ovat jo tuttuja osallistujille. Sellaisia ovat esimerkiksi palvelukeskukset, salit, pubit ja kahvilat, jotka ovat varustettuja mm. kuulosilmukoilla;
- Ajoitus: päiväaika on ehkä sopivampi ikääntyneille ja niille, jotka käyttävät julkista liikennettä;
- Vieraanvaraisuus: koulutus on nautittavampi, jos voit tarjota kahvia, teetä tai välipaloja.

Ikääntyneiden pienryhmien hyvät käytännöt:

- Aiheiden tulisi olla henkilökohtaisesti koskettavia, ei liian yleisellä tasolla – esimerkiksi ”ihmisoikeudet” aiheena on ehkä liian kaukainen ja yleinen; olisi hyvä keskittyä ainoastaan yhteen tai kahteen ihmisoikeuteen nimeten ne otsikossa;
- Jos osallistujilla on muistisairauksia, pidä sisältö käytännöllisenä – harkitse myös, millaisia kysymyksiä voit esittää ja millaisia tulisi välttää; kysymykset voivat aiheuttaa hämmennystä ja nöyryytyksen tunteita, jos he eivät muista tai ymmärrä sanoja – on hyvä käyttää esimerkiksi kuvia, jotka auttavat heitä ilmaisemaan itseään;
- Käytä yhtä aihetta yhdessä tilaisuudessa äläkä kiirehdi – tämä auttaa heitä tutkimaan aihetta perustuen heidän rikkaaseen tietomääräänsä, elämäkokemukseensa ja asiantuntijuuteensa;
- Kaksi tuntia on sopiva aika yhdelle tilaisuudelle; jos kuitenkin osallistujilla on muistisairauksia, yksi tunti voi olla sopiva ajatellen heidän keskittymiskykyään.

Käsikirjassa esitellään laajemmin, miten toteuttaa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan koulutuksia jokaiselle kohderyhmälle.